

คุณลักษณะผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ
The Characteristics of Leadership in Achieving Organisational Success

วันวิสา แก้วไทรคต

บทคัดย่อ

คุณลักษณะผู้นำเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้นำสามารถบริหารองค์กรหรือสถานประกอบการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ผู้นำที่ดีจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาโดยให้ผู้ร่วมงานสามารถเข้าใจและปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจนประสบความสำเร็จ ดังนั้นผู้นำต้องมีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และกล้าเผชิญกับเหตุการณ์ การศึกษาเรื่องคุณลักษณะผู้นำในครั้งนี้ เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะผู้นำที่ดีจะต้องมีคุณลักษณะเป็นอย่างไร และเพื่อที่จะสามารถนำความรู้ ความเข้าใจเรื่องลักษณะผู้นำเพื่อนำมาปรับใช้ในหน้าที่การงานในอนาคต ทั้งนี้จะแบ่งเรื่องที่จะศึกษาออกเป็น 4 ด้าน คือ (1) ความหมายของคุณลักษณะ (2) ความหมายของผู้นำ (3) ความหมายคุณลักษณะผู้นำ (4) ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ และนำผลที่ได้จากการศึกษามาวิเคราะห์ สังเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำมาเขียนพรรณนาต่อไป

คำสำคัญ: คุณลักษณะ, คุณลักษณะผู้นำ, ผู้นำ

Abstract

The characteristics of leadership help a leader be able to manage an organisation or establishment to accomplish an objective. A good leader must have a good relationship with colleagues or subordinates and allow them to understand and work on their assigned tasks until they complete. Therefore, a good leader must have an ideology, wise vision, creativity and dare to face every situation. The recent study about the characteristics of leadership was conducted in order to not only understand the characteristics of a good leader but also to be able to apply knowledge and comprehension of leadership traits to future tasks. The study is divided into 4 parts, which are (1) the meaning of characteristic (2) the meaning of a leader (3) the meaning of the characteristics of leadership and (4) the theory of the characteristics of leadership. The findings of the study will be analysed and synthesised by using the content analysis methodology, and also described further.

Keywords: Characteristic, characteristics of leadership, leader

บทนำ

ปัจจุบันสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการเชื่อมโยงเครือข่ายเศรษฐกิจและสังคมโลกมากขึ้น จึงทำให้มีการผันผวนตามปัจจัยภายนอกที่เกิดขึ้น จุดอ่อนหนึ่งที่สำคัญคือโครงสร้างประชากรในประเทศเป็นผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในกลุ่มต่าง ๆ และช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยได้ผ่านช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหลายครั้ง ทำให้ประสิทธิภาพเสื่อมถอยลงเรื่อย ๆ ทำให้ฐานการผลิตทางการเกษตร อุตสาหกรรม และการบริการมีประสิทธิภาพโดยรวมต่ำลง อีกทั้งความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เข้ามาอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดตลาดการแข่งขันกันระหว่างคนกับเทคโนโลยี กล่าวคือการใช้เทคโนโลยีหรือเครื่องจักรเข้ามามีบทบาทหรือทำงานแทนที่มนุษย์ โดยเฉพาะโรงงานที่ใช้ทักษะการทำซ้ำเป็นประจำ เช่น หุ่นยนต์ คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ 3 มิติ และระบบอุตสาหกรรมที่มีการใช้การเชื่อมโยงกับระบบอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้มีประสิทธิภาพสูงกว่ามนุษย์ มีต้นทุนที่ถูกลง และสามารถทำงานติดต่อกันได้นานกว่ามนุษย์หลายเท่าตัว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคม ทำให้เกิดธุรกิจรูปแบบใหม่มากมาย และกระทบต่อคุณภาพของประเทศในเกือบทุกด้าน และที่สำคัญที่สุดคือ คุณภาพคน คุณภาพการศึกษา คุณภาพบริการ สาธารณะและบริการสาธารณะสุข จำเป็นจะต้องมีการดำเนินการพัฒนาหรือปฏิรูปอย่างเร่งด่วน การดำเนินกิจการหรือธุรกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่หรือธุรกิจขนาดเล็ก ย่อมต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนองค์กรธุรกิจให้ดำเนินไปในทิศทางที่แตกต่างกัน การปรับตัวเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ซึ่งธุรกิจจะประสบความสำเร็จหรือสำเร็จได้ตามเป้าหมายและมีคุณภาพหรือไม่ ต้องอาศัยผู้นำธุรกิจนั้น ๆ เป็นผู้ขับเคลื่อนและปฏิรูประบบการทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ซัยยนต์ เพาพาน (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผู้บริหารยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้นำหรือผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญ และเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการดำเนินงานให้มีคุณภาพ และมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร

ผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการทำงานและในองค์กร ผู้นำทุกคนมิได้เป็นมาโดยกำเนิด การเป็นผู้นำนั้นสามารถสร้างขึ้นได้จากการใช้ความพยายามและการทำงานอย่างหนัก มุมมองให้กับงานที่อยู่ในความรับผิดชอบอย่างเต็มรูปแบบ การเป็นผู้นำจึงเป็นเรื่องที่สามารถเรียนรู้ได้ ผู้นำเป็นกระบวนการหรืออิทธิพลทางสังคมที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งตั้งใจใช้อิทธิพลที่ตนมีอยู่ต่อผู้อื่น เพื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนด รวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร ภาวะผู้นำจึงเป็นกระบวนการอิทธิพลที่ช่วยให้องค์กรหรือธุรกิจสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการให้ความไว้วางใจในการทำงานและความเชื่อมั่นในภาวะผู้นำเพื่อเป็นตัวบ่งชี้ความน่าเชื่อถือได้มากที่สุด คุณลักษณะผู้นำการจัดการตามแนวคิดของ สต็อกดิลล์ (Stogdil, 1989: 196-198) นั้นแบ่งคุณลักษณะผู้นำออกเป็น 3 ด้านคือ 1) ด้านบุคลิกภาพ เป็นลักษณะโดยรวมของแต่ละบุคคล ทั้งลักษณะภายในและภายนอก รวมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น 2) ด้านความสามารถหรือความชำนาญในการปฏิบัติงานในงานด้านต่าง ๆ ให้เป็นผลสำเร็จ ซึ่งเป็นความสามารถที่ทำให้ผู้นำปฏิบัติงานได้ดียิ่งกว่าผู้มีโอกาสเท่า ๆ กันและ 3) ด้านทักษะทางสังคมเป็นความสามารถที่ผู้นำจะต้องรู้จักเข้าใจถึงความรู้สึก ความต้องการทางจิตใจ หรือความต้องการต่าง ๆ ของคน คุณลักษณะผู้นำทำให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของธุรกิจหรือองค์กร

จากที่กล่าวมาข้างต้น การบริหารธุรกิจหรือองค์กรสามารถนำคุณลักษณะผู้นำที่มีประสิทธิภาพมาพัฒนาตัวเองเพื่อให้การดำเนินงานหรือธุรกิจ ซึ่งคุณลักษณะผู้นำส่งผลกระทบต่อการทำงานของทั้งองค์กร และส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้ตั้งเอาไว้

ความหมายของคุณลักษณะ

คุณลักษณะสามารถแยกพิจารณาได้ออกเป็นสองส่วนคือ “คุณ” หมายถึงความดีที่มีประจำอยู่ในสิ่งนั้น ๆ ความเกื้อกูล เช่น รู้คุณ คำที่ใช้เรียกหน้าบุคคลเพื่อแสดงความยกย่อง เช่น คุณพ่อคุณแม่ ส่วนคำว่า “ลักษณะ” หมายถึงเครื่องแสดงสิ่งหนึ่งให้เห็นว่าต่างกับอีกสิ่งหนึ่ง, คุณภาพหรือประเภทดังนั้นคำว่าคุณลักษณะหมายถึงเครื่องหมายหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำหรือสิ่งที่ชี้ให้เห็นความดีในสันดานเช่นน้องชายของท่านประธานบริษัทไม่มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำเลย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน(2542, น.189)

คุณลักษณะ หมายถึง บุคลิกภาพเป็นสิ่งที่สามารถทำความเข้าใจ และระบุคุณสมบัติ ขั้นพื้นฐานที่ทำให้เกิดพฤติกรรมมนุษย์และนับรวมไปถึงองค์ประกอบของพฤติกรรม ที่แสดงให้เห็น ถึงความอดทน พื้นฐานจิตใจ และรวมถึงพฤติกรรมในสภาวะเหตุการณ์ต่าง ๆ ณิชามล พองน้ำ (2557, น. 6)

คุณลักษณะหมายถึง องค์ประกอบส่วนบุคคลของพนักงานในด้านเพศอายุ สถานภาพระดับการศึกษารายได้เฉลี่ยต่อเดือนตำแหน่งในการทำงาน ระยะเวลาในการทำงาน แผนกการทำงาน ทักษะในการใช้ภาษาและความต้องการส่วนตัวของบุคคล คุณลักษณะเป็นสิ่งที่ติดตัวและเปลี่ยนแปลงได้ไม่ถาวรนัก คุณลักษณะที่ไม่เหมาะสมกับหน้าที่มักจะ ก่อให้เกิดปัญหาในการ ทำงานและทำให้งานไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สรุปว่าคุณลักษณะ หมายถึง คุณลักษณะต่าง ๆ ของบุคคล ทั้งในด้านกายภาพ และจิตใจ ที่เกิดจากการปรุงแต่ง ตั้งแต่ระยะพื้นฐานของบุคลิกภาพ รวมไปถึงการทำงาน การใช้ภาษา เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานที่สามารถทำให้ธุรกิจหรือองค์กรประสบความสำเร็จได้

ความหมายของผู้นำ

วิเชียร วิทยอดุม (2550: 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่าผู้นำหมายถึงบุคคลที่ได้รับการยอมรับหรือยกย่องให้เป็นผู้นำและต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถอันเกิดจากตัวของเขาเองจนเป็นที่ยอมรับหรือยกย่องของกลุ่มให้เป็นผู้นำและนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายการ

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552: 1) ได้ให้ความหมายไว้ว่าผู้นำหมายถึงบุคคลที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่นซึ่งได้รับการแต่งตั้งหรือได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าในการดำเนินการต่าง ๆ

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2552: 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่าผู้นำหมายถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายซึ่งอาจจะโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกให้มีอิทธิพลและบทบาทเหนือกลุ่มสามารถที่จะจูงใจชักนำหรือชี้นำให้สมาชิกของกลุ่มรวมพลังเพื่อปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกลุ่มให้สำเร็จ

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2554: 183) ได้ให้ความหมายไว้ว่าผู้นำหมายถึงบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งหรือยกย่องจากกลุ่มให้ทำหน้าที่ของตำแหน่งผู้นำเช่นการชี้แนะสั่งการและช่วยเหลือให้กลุ่มสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

ปรัชญา โลหะชาเวช (2551: 80-83) ได้สรุปคำว่าผู้นำ (Leaders) ตามทัศนะของผู้รู้หลายๆท่านไว้รวมกันดังนี้

1. ผู้นำคือบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งขึ้นหรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้าผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) เพราะมีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาและจะพาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือชั่วได้
2. ผู้นำคือผู้ที่มีอิทธิพลในทางที่ถูกต้องต่อการกระทำของผู้อื่นมากกว่าคนอื่น ๆ
3. ผู้นำคือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มคนหลาย ๆ คนที่มีอำนาจอิทธิพลหรือความสามารถในการจูงใจคนให้ปฏิบัติตามความคิดเห็นความต้องการหรือคำสั่งของเขาได้ในกลุ่มหรือองค์กรซึ่งเขาปฏิบัติงานอยู่
4. ผู้นำคือบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะอย่างคือสามารถสอดแทรกอิทธิพลบางประการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มได้มากที่สุด
5. ผู้นำคือบุคคลซึ่งนำกลุ่มหรือพากลุ่มไปสู่วัตถุประสงค์หรือจุดหมายที่วางไว้แม้แต่เพียงขึ้นแนะให้กลุ่มไปสู่จุดหมายปลายทางก็ถือว่าเป็นผู้นำทั้งนี้รวมถึงผู้นำที่นำกลุ่มออกนอกกลุ่มนอกทางด้วย
6. ผู้นำเป็นคนเดียวในกลุ่มที่จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำผู้ประสานงานกิจกรรมภายในกลุ่มซึ่งกล่าวโดยสรุปแล้วผู้นำคือผู้ที่มีศิลปะที่สามารถมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นนำบุคคลเหล่านั้นไปโดยได้รับความไว้วางใจและเชื่อใจอย่างเต็มที่อีกทั้งยังได้รับความเคารพนับถือความร่วมมือและความมั่นใจจากผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างจริงจัง
7. ผู้นำคือผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจากกลุ่มเพื่อให้เป็นหัวหน้าผู้นำโดยสมาชิกส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เขาเป็นผู้นำของกลุ่มซึ่งเป็นไปโดยอาศัยลักษณะทางสังคมมิติของบุคคลเป็นฐานและสามารถแสดงพฤติกรรมของผู้นำได้”

สรุปได้ว่า ผู้นำ หมายถึงบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติเฉพาะอย่างที่คนส่วนใหญ่คัดเลือกหรือยกให้เป็นผู้นำของกลุ่ม โดยจะมีอำนาจในการตัดสินใจ วินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ สามารถที่จะสั่งการตามนโยบายที่ได้วางไว้เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างชัดเจน โดยผู้นำจะมาจากการแต่งตั้งขึ้นหรือได้รับการยกย่องขึ้นให้เป็นหัวหน้า มีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่จะเข้ามา ใช้อิทธิพลที่มีในทางที่ถูกต้อง มีหาผลประโยชน์ใส่ตัวเอง สามารถนำพาสมาชิกให้สามารถดำเนินงานให้ผ่านไปได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ผู้นำที่ดีจะปกป้องลูกน้อง สามารถตัดสินใจเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที สร้างความเชื่อมั่นให้แก่สมาชิก เพื่อให้เกิดความปรองดองและทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของคุณลักษณะผู้นำ

สมพร เปรมปริดา (2552) ได้ศึกษากำหนดลักษณะของผู้นำออกเป็น 3 แบบคือ 1. ผู้นำแบบอัตตาธิปไตย (Autocratic) โดยพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้นำและการกำหนดนโยบายของผู้นำซึ่งผู้นำประเภทนี้จะตัดสินใจเองไม่ให้นักกลุ่มตัดสินใจมีลักษณะถือตัวและมีความภูมิใจในตัวเอง 2. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic) เป็นผู้นำที่ให้สมาชิกของกลุ่มมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะกำหนดนโยบายและลงมือกระทำโดยใช้ความคิดเห็นจากกลุ่มมีการแบ่งงานกันทำและผู้นำแบบนี้จะมีการเน้นที่การสร้างความสำเร็จอันดีต่อกัน 3. ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-faire) เป็นผู้นำที่ให้มีเสรีภาพเต็มที่ปราศจากการมีส่วนร่วมของตัวผู้นำเว้นแต่จะมีการร้องขอให้ผู้นำเข้ามามีส่วนร่วมด้วยผู้นำจะเป็นผู้ให้ข้อเสนอแนะกิจกรรมของสมาชิกโดยพยายามจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องในการปฏิบัติการ

ณรงค์ เศษขจร (2552) ได้เสนอทัศนะเกี่ยวกับแบบหรือลักษณะของผู้นำไว้คล้ายกับทัศนะของเคิร์ท เลวินซึ่งพิจารณาจากลักษณะวิธีการใช้อำนาจมี 3 ประการคือ 1. ผู้นำแบบอัตตานิยม (Autocratic Leaders) เป็นผู้นำที่ถืออำนาจเป็นใหญ่มีความถือตัวและเชื่อมั่นในตัวเองมากบริหารงานและกำหนดนโยบายโดยการใช้

อารมณ์และอำนาจงำทำใหญ่โตไม่ให้เกียรติคนอื่นเน้นสมรรถภาพของการทำงานของตนเองและต้องการขยายอำนาจของตนเองออกไปทุกวิถีทาง 2. ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez-faire Leaders) เป็นผู้นำที่ใช้อำนาจในการควบคุมบริหารแต่น้อยบรรดาผู้ใต้บังคับบัญชาต่างก็มีเสรีในการที่จะวินิจฉัยสั่งการมาตรฐานการปฏิบัติงานหรือระบบการจัดงานไม่คำนึงถึงหลักการหรือกฎเกณฑ์เท่าใดการกำหนดนโยบายไม่มีความแน่นอนขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และไม่มีการประเมินผลงานเพื่อหาแนวทางแก้ไขแต่อย่างใด 3. ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leaders) จัดว่าเป็นผู้นำที่ดีที่สุดและอำนวยผลในการบริหารงานมากที่สุดเป็นการบริหารงานโดยยึดถือความคิดเห็นของกลุ่มเป็นสำคัญจะดำเนินงานในสิ่งใดจะกระทำไปตามมติของกลุ่มเพราะต้องการความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายการบริหารงานจึงเน้นหนักในรูปการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันโดยการเปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นเพื่อร่วมกันวินิจฉัยเลือกวิธีที่จะทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังนั้นในการปฏิบัติงานจะเป็นไปในลักษณะของความร่วมมือประสานงานกันอย่างจริงจัง

กึ่งแก้ว วุฒติมากรณ (2550) คุณลักษณะที่สำคัญและน่าสนใจโดยรวมของผู้นำที่จำเป็นจะต้องมีอีก 14 ประการตามที่ได้มีผู้เสนอไว้ซึ่งมีรายละเอียดที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

1. ลักษณะท่าทางหรือการวางตัว (Bearing) คือการสร้างภาพประทับใจในเรื่องท่าทางการวางตัวและความประพฤติให้อยู่ในระดับสูงสุดเป็นที่นิยมของผู้ที่อยู่ตลอดเวลา มีความสุภาพนุ่มนวลหลีกเลี่ยงการพูดด้วยถ้อยคำหยาบคายหรือเหยียดหยามผู้อื่นเป็นบุคคลที่มีความสง่างามเผยควบคุมตนเองได้ทั้งในการปฏิบัติตนและอารมณ์แต่งกายสะอาดเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบแบบแผน

2. ความกล้าหาญ (Courage) คือการบังคับจิตใจตนเองให้อยู่ในความสงบไม่เกรงกลัวว่าจะเกิดอะไรขึ้นไม่สะทกสะท้านหรืออ่อนไหวกลัวถ้าทำกล้าพูดกล้ายอมรับผิดหรือคำติเตียนเมื่อมีความผิดพลาดหรือบกพร่องยึดมั่นในสิ่งที่ถูกที่ควรถึงแม้ว่าสิ่งนั้นจะไม่ใช่ที่สบอารมณ์ผู้อื่นก็ตาม

3. ความเด็ดขาด (Decisiveness) คือความสามารถในการตกลงใจโดยฉับพลันและประกาศข้อตกลงใจอย่างเอาจริงและชัดเจนโดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงต่าง ๆ รวมทั้งประสบการณ์ของตนเองและบุคคลอื่นอย่างมีเหตุผลและมีความมั่นใจในลักษณะที่รวดเร็วไม่พูดอ้อมค้อมถูกต้องและทันเวลา

4. ความไว้วางใจ (Dependability) คือการได้รับความไว้วางใจในการปฏิบัติงานตามหน้าที่หรืองานที่มอบหมายได้ถูกต้องไม่ผิดพลาดด้วยความคล่องแคล่วว่องไวเฉลียวฉลาดกระทำการอย่างเต็มความสามารถและพิถีพิถันเป็นคนตรงต่อเวลาไม่กล่าวคำแก้ตัวมีความตั้งใจและจริงใจ

5. ความอดทน (Endurance) คือพลังทางร่างกายและจิตใจซึ่งวัดได้จากขีดความสามารถในการทนต่อความเจ็บปวดความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าความยากลำบากความเคร่งเครียดงานหนักรวมถึงความอดกลั้นต่อสถานการณ์ที่บีบคั้น

6. ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) คือการแสดงออกซึ่งความสนใจอย่างจริงจังและมีความจดจ่อต่อการปฏิบัติงานอย่างจริงจังหมายถึงการทำงานด้วยความร่าเริงและคิดแต่แง่ดีเสมอ

7. ความริเริ่ม (Initiative) คือการเป็นผู้รู้จักใช้ความคิดในการแสวงหาแนวทางทำและเริ่มหาหนทางปฏิบัติถึงแม้จะไม่มีคำสั่งให้ปฏิบัติหรือการแสวงหาแนวทางในการปฏิบัติงานใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิมและกระทำทันทีโดยไม่รีรอหรือชักช้า

8. ความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) คือความเที่ยงตรงแห่งอุปนิสัยและยึดมั่นอยู่ในหลักแห่งศีลธรรมอันดีงามเป็นคุณสมบัติของการรักความจริงรักษาจรรยาจรรยาจรรยาสุจริตตลอดเวลาคำพูดทุกคำต้องถูกต้องเป็นจริงทั้งเรื่องราชการและส่วนตัวยืนหยัดในเรื่องที่ถูกต้องและสำนึกในหน้าที่การงานของตน

9. ความพินิจพิเคราะห์ (Judgment) คือคุณสมบัติในการใคร่ครวญโดยใช้เหตุผลตามหลักตรรกวิทยาเพื่อให้ได้ผลความจริงและหนทางแก้ไขที่น่าจะเป็นไปได้นำมาใช้ในการตกลงใจได้ถูกต้อง

10. ความยุติธรรม (Justic) คือการไม่ลำเอียงเข้าข้างใครมีความเที่ยงตรงไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความเสมอต้นเสมอปลายในการบังคับบัญชาการให้รางวัลและการลงโทษแก่ผู้ที่กระทำผิดการไม่มีอคติต่อเชื้อชาติศาสนาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลมีความเที่ยงธรรมคงเส้นคงวาโดยไม่เห็นแก่หน้าใคร

11. ความรอบรู้ (Knowledge) คือข่าวสารที่บุคคลหามาได้รวมทั้งความรู้ในวิชาชีพของตน และความเข้าใจในตัวของผู้อื่นได้บังคับบัญชา นอกจากความรู้ในวิชาชีพควรทราบเหตุการณ์ภายในและภายนอกประเทศ

12. ความจงรักภักดี (Loyalty) คือคุณสมบัติของบุคคลที่มีจิตใจเชื่อมั่นและยึดมั่นต่อประเทศชาติศาสน์กษัตริย์ต่อกองทัพต่อหน่วยต่อผู้บังคับบัญชาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ยินยอมต่อสู้เพื่อผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อเห็นว่าถูกกล่าวหาอย่างไม่เป็นธรรมรวมถึงการไม่วิพากษ์วิจารณ์ผู้บังคับบัญชาของตนต่อหน้าผู้ใต้บังคับบัญชา

13. ความรู้จักกาลเทศะ (Tact) คือความสามารถในการปฏิบัติตนกับบุคคลอื่นโดยไม่เกิดความขุ่นข้องหมองใจไม่ก่อให้เกิดศัตรูหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อกันในทัศนะของบุคคลทั่วไปกาลเทศะยังหมายถึงความสามารถที่จะพูดหรือทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ถูกต้องเหมาะสมแก่กาลเวลาและสถานที่ความสุภาพอ่อนโยนถือเป็นส่วนหนึ่งของกาลเทศะด้วย 14. ความไม่เห็นแก่ตัว (Settles mess) คือการไม่ฉวยโอกาสตักตวงความสุขความสะดวกสบายความเจริญก้าวหน้าให้กับตนเองโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือเสียผลประโยชน์หมายถึงการร่วมเป็นร่วมตายกับเพื่อนร่วมงานการแบ่งปันสิ่งของเครื่องใช้ให้กับผู้ขาดแคลนยกย่องผู้ใต้บังคับบัญชาเมื่อปฏิบัติงานดีเด่นหรือให้ความช่วยเหลือตามสมควร 4 คุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำทั้ง

14. ประการนี้นับได้ว่าเป็นภาพรวมของผู้นำต่อบทบาทและหน้าที่สำคัญต่าง ๆ ที่ผู้นำควรจะต้องมีซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อตัวผู้นำเองทั้งสิ้นและคุณลักษณะผู้นำในทัศนะของผู้รู้ท่านอื่น ๆ อีกหลายท่านได้สรุปสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันทั้งสิ้น

สรุปได้ว่าคุณลักษณะของผู้นำด้านทักษะทางสังคมเป็นความสามารถที่ทำให้ผู้นำสามารถรู้จักเข้าใจ ความรู้สึกความต้องการทางจิตใจหรือความต้องการต่าง ๆ ของคนที่เราเกี่ยวข้องกับ รวมทั้งรู้จักที่จะสร้างสายสัมพันธ์ให้มั่นคงด้วยความรัก ความเอาใจใส่คนรอบข้าง เอื้ออาทรต่อผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง การรู้จักการแสดงออกอย่างเหมาะสมต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ประกอบด้วยให้ความร่วมมือกับสังคมมีความกว้างขวางและเกียรติยศยกย่องให้เกียรติให้ความไว้วางใจผู้อื่นปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลายในการคบค้าสมาคมกับผู้อื่นมีความสามารถประสานงานชุมชนที่มีกิริยาวาจาที่เรียบร้อยมีมารยาทในที่ประชุมให้ความสนใจผู้อื่นและรู้จักจังหวะและกาลเทศะ

ทฤษฎีภาวะผู้นำ

การบริหารการศึกษาในปัจจุบันมีส่วนประกอบสำคัญหลายอย่าง ที่จะช่วยให้องค์กรนั้น อยู่ได้โดยไม่มีปัญหา มีความเจริญก้าวหน้าและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ องค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง ที่จะขาดไม่ได้ คือ บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำ หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาขององค์กรนั้น ๆ และ ภาวะผู้นำ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 61) ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารหรือต่อตัวผู้บริหาร เพราะภาวะผู้นำจะเป็นเครื่องชี้วัดให้เห็น ความสำเร็จของหน่วยงาน การดำเนินงานอย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ ย่อมขึ้นอยู่กับทักษะและศิลปะในการบริหารงานของผู้นำนั้นก็คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

ไอเซนฮาว (Eisenhower. 1968 : unpagued ; อ้างถึงใน ทิพาวดี เมฆสวรรค์. 2544 : 50) ได้กล่าวว่า ผู้นำคือ ผู้ที่สามารถโน้มน้าให้ผู้อื่นเต็มอกเต็มใจกระทำในสิ่งที่ผู้นำนั้นต้องการ ด้วยความเต็มอกเต็มใจนั้น มาจากการที่ผู้อื่นก็มีความต้องการจะกระทำสิ่งนั้น ๆ

แบร์ คาร์ดเวลล์ และมิลลิแกน (Beare, Caldwell and Millikan.1989 : 176 ; Citing Crawford and et al. 2002 : 23) กล่าวว่า ผู้นำต้องให้ความสนใจภาวะผู้นำในสองมิติ คือ มิติด้าน ความสำเร็จในภาระงานที่ถืออยู่และมิติการสร้างความสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างสมาชิก นอกจากนี้ พิชญลักษณ์ พิชญกุล (2545 : 16) กล่าวว่า ผู้บริหารที่จะสามารถชักจูงให้บุคลากรทำงาน จนเป็นผลสำเร็จนั้นจะต้องมีภาวะผู้นำ การสั่งการ เป็นเรื่องที่ไม่ยากลำบากแต่การสั่งการแล้วบุคลากร ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจและเต็มความสามารถนั้นจำเป็น อย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยภาวะผู้นำ

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และคณะ (2551 : 122 - 135) และธ สุนทรายุทธ (2551 : 325 - 366) ได้ ศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำ พบว่า เพลโต ซีชาร์ นักปราชญ์คนสำคัญได้มีการพูดถึงผู้นำในอุดมคติ ด้านต่าง ๆ และ นักวิชาการแต่ละคนต่างศึกษาผู้นำไปตามแง่มุมที่ตนเองถนัดหรือสนใจ แต่การศึกษา ในยุคก่อนไม่ได้มีการวาง หลักเกณฑ์และรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นทางการ จนกระทั่งถึงช่วงต่อ ระหว่างปลายศตวรรษที่ 19 กับต้น ศตวรรษที่ 20 จึงได้เริ่มมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวความคิด เรื่องภาวะผู้นำอย่างเป็นระบบ ตลอดจนถึงการ เชื่อมต่อระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารธุรกิจ โดยทำการศึกษาด้านภาวะผู้นำและแบ่งทฤษฎีออกเป็น 3 แนวทาง ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีลักษณะเฉพาะของผู้นำ (Trait Theory) เป็นแนวความคิดในสมัยเริ่มต้นที่สนใจ ศึกษาเรื่อง ของผู้นำและภาวะผู้นำอย่างเป็นระบบ โดยมีความเชื่อว่าผู้นำที่ดีจะมีคุณสมบัติเฉพาะ ที่แตกต่างจากบุคคล ทั่วไป หรือเกิดขึ้นมาเพื่อจะเป็นผู้นำหรือปกครองผู้อื่น

2. ทฤษฎีพฤติกรรม (Behavioral Theory) เป็นแนวความคิดในสมัยต่อมาที่ศึกษา พฤติกรรมการ แสดงออกของผู้นำที่มีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการนำของเขา

3. ทฤษฎีสถานการณ์ (Situational Theory) เป็นการศึกษาความสำคัญของปัจจัยแวดล้อม และ สถานการณ์ที่มีผลต่อการแสดงออกของผู้นำ โดยผู้นำจะต้องแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับ ข้อกำหนดของ สถานการณ์ ซึ่งอาจจะตรงกับที่เราเรียกว่า “สถานการณ์สร้างวีรบุรุษ แต่บางครั้ง วีรบุรุษก็ต้องสร้าง สถานการณ์”

สรุปว่า ผู้นำต้องเลือกที่จะแสดงพฤติกรรมหรือนำภาวะผู้นำมาปฏิบัติอย่างเหมาะสม ภายใต้ข้อจำกัด ของสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม หรืออาจจะกล่าวได้ว่าในแต่ละสถานการณ์ ก็จะต้องการผู้นำที่มีลักษณะที่ เหมาะสมแตกต่างกันไป เพื่อที่จะนำมาซึ่งการบรรลุเป้าหมาย ของหมู่คณะได้ตามต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่าทฤษฎีสถานการณ์ผู้นำจะเลือกใช้ ภาวะผู้นำต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น ภาวะผู้นำแบบเผด็จการ ภาวะผู้นำ แบบประชาธิปไตย หรือภาวะผู้นำแบบเสรีนิยม ให้สอดคล้องกับความต้องการและข้อจำกัดของสถานการณ์

ทฤษฎีลักษณะผู้นำ

การศึกษาคุณลักษณะผู้นำเริ่มมีมาตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 ประมาณปี ค.ศ. 1840-1890 ซึ่งเป็น การศึกษาคุณลักษณะของผู้นำที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด (Born Leader) คุณลักษณะเหล่านั้นทำให้บุคคลคนนั้น เหมาะที่จะเป็นผู้นำแนวคิดนี้เรียกว่า “ ทฤษฎีมหาบุรุษ (The Great Man Theory)” (cited in Judge, Piccolo and Kosalka, 2009) เป็นคุณลักษณะเด่นที่ทำให้ผู้นำแตกต่างจากผู้ตาม ได้แก่ ความสูงนำหนัก ภายนอกนักวิชาการที่ศึกษาแนวคิดนี้ Thomas Carlyle เขียนหนังสือเรื่อง “ On Heroes-Hero Worship and the Heroic in History” ต่อมาในปี ค.ศ. 1930 – 1940 ยังคงศึกษาตามแนวคิดเดิมคือคุณลักษณะของ ผู้นำที่แตกต่างจากผู้ตามคุณลักษณะเหล่านั้น

ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำแนวใหม่ เป็นการศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่ทำให้ผู้นำประสบความสำเร็จหรือ เป็นคุณลักษณะผู้นำที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การศึกษาคุณลักษณะผู้นำที่ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนี้ยังคงได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในปัจจุบันนี้มีผู้ศึกษา ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำในบริบทต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงคุณลักษณะในแนวคิดนี้ โดยมีการระบุว่าคุณลักษณะ บางอย่างของผู้นำนั้นสามารถนำมาพัฒนาได้ การศึกษาคุณลักษณะผู้นำมีความสำคัญต่อความสำเร็จของ องค์กรอย่างมาก หากศึกษาจนทราบว่าคุณลักษณะบางประการของผู้นำก็สามารถบ่งบอกถึงความสำเร็จของ องค์กรนั้น ๆ ฐอรกาญจน์ ฉายโชติธัญเจริญ)2560(ในปี ค.ศ. 1974 Stogdill ทบทวนการศึกษาคุณลักษณะ ในครั้งแรกของเขาซึ่งเป็นการศึกษาผู้นำกับสถานการณ์ที่หลากหลายคุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิภาพที่ เขาพบคือการมีสติปัญญา (intelligence) มีความรอบรู้ (knowledge) มีความรับผิดชอบ (responsibility) ความซื่อสัตย์ (honesty) ความฉลาดในอารมณ์ (emotion intelligence) มีทักษะทางสังคม (social skill) และมีความมั่นใจในตนเอง (self-confidence) ต่อมาราวปี ค.ศ. 1980 Kouzes และ Posner สัมภาษณ์ผู้จัดการ 1, 500 คนพบว่าคุณลักษณะ 4 ประการที่สำคัญต่อการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพคือความซื่อสัตย์ (honesty) การมองไปข้างหน้า (forward thinking) มีแรงบันดาลใจ (inspiration) และมีสมรรถนะ (competency) ในปี ค.ศ. 2011 Shirberg ศึกษาเรื่อง “Practicing Leadership Principles and Applications” เขาพบ คุณลักษณะทั่วไปของผู้นำคือการมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด (intelligence) มีความมั่นใจในตนเอง (self- confidence) มีความมุ่งมั่น (passion) มีความซื่อสัตย์ (honesty) และมีความสามารถในการเข้าสังคม (sociability) จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะผู้นำที่นักวิชาการโดยส่วนใหญ่พบนั้นเป็นคุณลักษณะที่คล้ายกัน

สตอกดิลล์ (Stogdill, 1981) นับเป็นนักวิชาการที่ทำการสังเคราะห์คุณลักษณะผู้นำที่ประสบ ความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมคนแรก ๆ ผลการศึกษาพบว่าคุณลักษณะของผู้นำที่ดีประกอบด้วย

1. ลักษณะทางกาย ได้แก่ มีความแข็งแรงร่างกายสง่างาม
2. ภูมิหลังทางสังคม ได้แก่ มีการศึกษาสูงกว่าคนอื่น
3. สติปัญญา ได้แก่ มีสติปัญญาสูงตัดสินใจได้ดีมีทักษะในการสื่อสาร
4. บุคลิกภาพ ได้แก่ มีความตื่นตัวอยู่เสมอควบคุมอารมณ์ได้มีความคิดริเริ่มเชื่อมั่นในตนเอง
5. คุณลักษณะเกี่ยวกับงาน ได้แก่ มีความรับผิดชอบมีความมุ่งมั่นอดทน
6. คุณลักษณะทางสังคม ได้แก่ เข้าสังคมได้ดีเป็นที่ยอมรับของสมาชิกคนอื่น ๆ

ต่อมา Yukl (2006 cited in Lunenburg 2011: p. 1) ได้ทำการศึกษาวิจัยคุณลักษณะผู้นำอีกพบว่า มีคุณลักษณะของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์การตื่นตัวต่อ สิ่งแวดล้อมทางสังคมความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จการสร้างการมีส่วนร่วมการพึ่งพาตนเองได้การสร้าง อิทธิพลเหนือผู้อื่นการอดทนต่อความเครียดความมั่นใจในตนเองความเต็มใจที่จะรับผิดชอบมีความอดทนมี ความกระตือรือร้นมีความเด็ดขาดกล้าแสดงออกอย่างไรก็ตามในปีค. ศ. 1994 Robbins (1994, cited in Feyerhem and Rice, 2002; p. 347) พบคุณลักษณะ 6 ประการของผู้นำซึ่งแตกต่างจากผู้นำที่ไม่ใช่ผู้นำ ได้แก่ การมีแรงขับและความทะเยอทะยาน (drive and ambition) ความปรารถนาในการนำและการมีอิทธิพล เหนือผู้อื่น (the desire to lead and influence others) ความมั่นใจในตนเอง (self-confidence) ความ เฉลียวฉลาด (intelligence) และมีความรู้เรื่องเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบ (in-depth technical knowledge related to their areas of responsibility)

ยุกส์ (Yukl, 2006, p. 178) ได้ประมวลผลจากผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำที่ประสบ ความสำเร็จสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านคุณลักษณะผู้นำ (Traits) ประกอบด้วย
2. คุณลักษณะด้านทักษะของผู้นำ (Skills) ประกอบด้วย

ต่อมาปี ค.ศ. 2013 Dubrin (2013: p. 80-84) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะผู้นำและจำแนกบุคลิกลักษณะผู้นำออกเป็น 2 ประเภทคือบุคลิกลักษณะทั่วไป (General Personality Traits) และคุณลักษณะที่สัมพันธ์กับงาน (Task – related Traits) 1. บุคลิกลักษณะทั่วไป (General Personality Traits) คือบุคลิกลักษณะที่สังเกตเห็นได้ทั้งบริบทภายในและภายนอกของการทำงานบุคลิกลักษณะทั่วไปสัมพันธ์กับความสำเร็จและความพึงพอใจในการทำงานและชีวิตส่วนตัวซึ่งประกอบด้วยความมั่นใจในตนเอง (self-confidence) การอ่อนน้อมถ่อมตน (humility) การสร้างความไว้วางใจ (trustworthy) การเปิดเผยตนเอง (extraversion) การแสดงออกอย่างเปิดเผยหรือเหมาะสม (assertiveness) ความกระตือรือร้น (enthusiasm การมองโลกในแง่ดี (optimistic) และความอบอุ่น (warm) 2. คุณลักษณะที่สัมพันธ์กับงาน (Task related Traits) เป็นคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่แน่นอนของผู้นำที่มีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงานซึ่งประกอบด้วยความมุ่งมั่นในการทำงาน (passion for the work) ความฉลาดในอารมณ์ (emotional intelligence) ความยืดหยุ่นในการทำงาน (flexibility and adaptability) การควบคุมอำนาจภายใน (internal locus of control) และความกล้า (courage)

ดูบริน (Dubrin, 2010, pp. 33-47) เสนอว่าคุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผล (Personality traits of effective leaders) ประกอบด้วยคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะทั่วไป (General Personality Traits) ได้แก่
 - 1.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence)
 - 1.2 ความสุภาพอ่อนน้อม (Humility)
 - 1.3 นำไว้วางใจ (Trust worthiness)
 - 1.4 โปร่งใสตรวจสอบได้ (Authenticity)
 - 1.5 กล้าแสดงออก (Extroversion)
 - 1.6 การแสดงออกเชิงรุกที่เหมาะสม (Assertiveness)
 - 1.7 มองโลกในแง่ดีมีความอบอุ่น (Enthusiasm, optimism, and warmth)
2. คุณลักษณะเกี่ยวกับงาน (Task-related Personality Traits) ได้แก่
 2. 1 มุ่งมั่นต่องานและบุคคล (Passion for the work and the people)
 2. 2 มีความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence)
 2. 3 มีความสามารถในการปรับตัวและมีความยืดหยุ่น (Flexibility and Adaptability)
 2. 4 มีรัศมีการควบคุมในองค์กร (Internal locus of control)
 2. 5 มีความกล้าหาญ (Courage)

บทสรุป

คุณลักษณะผู้นำเป็นลักษณะพฤติกรรมแสดงออกที่ไม่ได้เกิดมาพร้อมกับตัวบุคคล แต่เป็นพฤติกรรมที่ได้รับการอบรมฝึกฝนเป็นระยะเวลาอันยาวนานและได้เรียนรู้จากประสบการณ์ที่พบเจอในภายหลัง จากการศึกษาตำราเอกสารสามารถสรุปคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำจะต้องประกอบด้วยมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สมอง มีสุขภาพแข็งแรง มีการแต่งกายได้เหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นผู้ที่มีความสุข อบอุ่น มีจิตใจที่เยือกเย็นและมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีระเบียบวินัยทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ซื่อสัตย์กล้าหาญกล้าเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้น เสียสละตนเองเพื่อปกป้องผู้อื่นหรือเพื่อยุติปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้น มีศีลธรรมประจำใจ มีความรอบรู้ในหลากหลายเรื่อง เมื่อพบปัญหาสามารถแก้ไขและตัดสินใจได้ทันท่วงที ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่หนัก หรือปัญหาที่เบาก็ตาม มีภาวะทางอารมณ์ที่

มันคง อดทนต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี มีความสามารถในการจูงใจให้ผู้อื่นร่วมทำงานได้สำเร็จ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในใจตนเองสูง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีมี ทัศนคติที่กว้างไกล และมีสติปัญญาดี ใฝ่รู้ใฝ่ศึกษาอยู่ตลอดเวลา เปิดใจรับรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง หมั่นฝึกฝนพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เป็นคนมองโลกในแง่ดีและมีทักษะการสื่อสารในยุคเทคโนโลยีเป็นอย่างดี จากการนำเสนอคุณลักษณะของผู้นำตามทฤษฎีของสต็อกดิลล์ (Stogdill) จะเห็นได้ว่าคุณลักษณะทั้ง 6 ด้านที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น เป็นสิ่งที่ผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีประจำตัวเพื่อแสดงถึงคุณลักษณะของผู้บริหารหรือคุณลักษณะของผู้นำอันสร้างความน่าเชื่อถือ ศรัทธาและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานหากผู้นำหรือผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดีย่อมนำพาองค์กรและหน่วยงานของตนให้ประสบผลสำเร็จไปสู่เป้าหมายขององค์การที่ได้วางไว้เพื่อความเจริญก้าวหน้าขององค์การและหน่วยงานของตนสืบต่อไป

ดังนั้นผู้นำเป็นตัวแปรสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจหรือดำเนินกิจการให้ผ่านไปได้ด้วยดี ผู้นำที่ธุรกิจรุดหน้าไม่ตีธุรกิจก็ไม่รุดหน้า ผู้นำที่ดีควรมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้ 1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพลักษณะทั่วไป โดยผู้นำจะต้องมีความอบอุ่น การแสดงออกอย่างเหมาะสม ถูกที่ถูกเวลา มีความมั่นใจ ไม่ถือตัวหรือการอ่อนน้อมถ่อมตน มีทัศนคติทางเชิงบวกหรือจะต้องมองโลกในแง่ดี มีความสุภาพอ่อนโยน มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสุขุมเยือกเย็นและมีความน่าเชื่อถือ ความกระตือรือร้น การประนีประนอม การตรงไปตรงมา และการปรับเปลี่ยนได้ไวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น 2. คุณลักษณะด้านความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน คือ ความกล้าการริเริ่มสร้างสรรค์ ความมุ่งมั่น ความอดทน ไม่ย่อท้อ การส่งเสริมสนับสนุนลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดกำลังใจในการทำงาน ทุ่มเทในการทำงานด้วยความขยันขันแข็ง การตระหนักรู้ตนเองว่าตนกำลังทำสิ่งใด และไม่ควรทำสิ่งใด ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความฉลาดรอบคอบ มีความรอบรู้ การเปิดรับสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้น ทั้งเรื่องงานและความคิดเห็นของผู้อื่น มีความยุติธรรม ความมั่นคงแน่นอน และการยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น 3. คุณลักษณะด้านสังคม ผู้นำที่ดีจะต้องดูแลเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ความรักและความห่วงใย คอยถามผู้ใต้บังคับบัญชาถึงเรื่องอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากเรื่องงาน มีความสงสารผู้อื่นที่กำลังได้รับความทุกข์ร้อนใจ ผู้นำจะต้องมีความเป็นมิตร สามารถให้ทุกคนเข้าถึงได้ง่าย ไม่สร้างกำแพงกับผู้อื่น เพื่อให้เกิดการเปิดใจจากผู้ใต้บังคับบัญชา จึงจะนำมาสู่การเปิดใจพูดคุยเรื่องทั้งเรื่องส่วนตัว รวมไปถึงเรื่องของเนื้องาน การให้ความเคารพการตัดสินใจและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น การสื่อสารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา และมีทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลาย

รายการอ้างอิง

- ชัยยนต์เพาพาน. (2559, 28 กรกฎาคม), ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. การประชุมวิชาการระดับชาติครุศาสตร์ครั้งที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นสู่ประชาคมอาเซียน: ทิศทางใหม่ในศตวรรษที่ 21. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. 2542, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทนานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์ จำกัด , 2546), หน้า 18.
- ณิชามล ฟองน้ำ. (2557), การศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลพฤติกรรมผู้นำและการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วิเชียรวิทย์อุดม. (2550). การพัฒนาองค์การ: Organization Development, กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2552). ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์, กรุงเทพฯ: ทริปเพล.

- เสริมศักดิ์วิศาลาภรณ์. (2552), ภาวะผู้นำ, ประมวลสารประชุมวิชาการทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา
หน่วยที่ 5-8. พิมพ์ครั้งที่ 9, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จอมพงศ์มงคลวนิช. (2554). การศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน: การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา,
กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีสยาม
- ปรัชญาโลหะชาเวช, ทฤษฎีภาวะของผู้นำ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจนอักษร, 2551), หน้า 80 - 83.
- สมพรเปรมปรีดา, “ ภาวะของผู้นำต่อการพัฒนาการปกครองในระบบประชาธิปไตยของไทย ” วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2552, หน้า 490.
- ณรงค์เศษขจร, ผู้นำที่ต้องมีภาวะผู้นำ, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชั้นพับลิชชิงกรุ๊ป จำกัด 2552), หน้า 86.
- กิ่งแก้ววุฒติมากรณ์, คุณลักษณะของผู้นำ, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2550), หน้า 33
- ฐอรกาญจน์ ฉายโชติธัญเจริญ (2560), คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสตรีในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ
ประเทศในอาเซียน, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม
- Stogdill, R. M. (1984), “ Personal Factors Associated with Leadership: A Survey of the
Literature ” Journal of Psychology, 25, 35-71.
- Yuki, G. (2006). Leadership in organization. (6 ed.). Engle Wood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- DuBrin, A. J. (2010). Principal of Leadership. (6 ed.) Boston: South-Western cengage learning.